

Hiv. szám: 2/13/1/082

Dr. Magyariné Dr. Nagy Edit
szabályozási és koordinációs helyettes államtitkár
Belügyminisztérium

Tisztelt Helyettes Államtitkár Asszony!

A közigazgatási egyeztetés keretében történő véleményezés céljából megküldött, az egyes migrációs, illetve menekültügyi tárgyú és más kormányrendeletek jogharmonizációs célú módosításáról szóló kormányrendelet tervezetével kapcsolatosan az alábbi észrevételeket és javaslatokat tesszük:

A kormányrendelet-módosítás tervezet legfontosabb elemének a menekültek és oltalmazottak jelenlegi támogatási rendszerét felváltó integrációs szerződés bevezetését tartjuk. Állásfoglalásunkban ennek a támogatási formának az értékelését végezzük el, a tervezet többi rendelkezésével nem foglalkozunk.

A Menedék Egyesület üdvözli a jogalkotó azon szándékát, hogy a menekültek és oltalmazottak társadalmi beilleszkedését támogató szolgáltatások és ellátások rendszerét radikálisan átalakítva, a jelenlegi tömegszálláson való elhelyezésre és bürokratikus folyamatokon keresztül elérhető pénzügyi támogatásokra épülő rendszert felváltsa egy rugalmasabb, a személyes szükségleteket és a helyi sajátosságokat jobban figyelembe vevő támogatási struktúrával. A társadalmi integráció helyi (önkormányzati) szintű szereplőinek bevonása, az integrációs támogatás szerződészerűvé tétele, a pénzügyi támogatások előtérbe helyezése és a befogadó állomáson eltöltött idő radikális csökkentése mind olyan változás, amely elvileg hatékonyabbá teszi a jelenleg meglehetősen diszfunkcionálisan működő menekültintegrációs rendszert. A tényleges és érdemi változások eléréséhez azonban szükség van egy sor további feltétel megvizsgálására, illetve szabályozására, ezek hiányában féltő,

hogy az integrációs szerződés bevezetése nem váltja be a hozzá fűzött reményeket.

Aggodalomra ad okot, hogy a jogszabály módosításához fűzött hatásvizsgálat nem tűnik közgazdasági, szakmai és gyakorlati szempontok alapján átgondolt, megalapozott dokumentumnak. Nem látszódnak valós költségszámítások sem a közkiadások várható alakulásáról, szerkezetéről, sem azok költséghatékony felhasználásáról, és a szakpolitikai intézkedésnek a célcsoport és velük dolgozó közigazgatási és szociális apparátus helyzetére, kapacitására, munkaterhére gyakorolt várható hatásairól.

A hatásvizsgálati lap szerint a rendeletmódosítás költségvetési többletforrást nem igényel, azaz a jogalkotó nem számol semmilyen többletígénnyel. Tapasztalatunk szerint ugyanakkor a családsegítő szolgálatok nincsenek felkészülve a menekültek, oltalmazottak speciális célcsoportjával való foglalkozásra. Felkészítésük és folyamatos szakmai támogatásuk feltétlenül szükséges, amely többletköltségekkel jár. Az integrációs szerződés keretében megvalósított gondozási folyamatba számos esetben szükséges tolmács bevonása. A közös nyelv hiánya miatt elakadó gondozási folyamat súlyos következményekkel jár, ráadásul a tolmács biztosításának hiánya a KeT-tel is ellentétes (v.ö. KeT. 4.§.1.) A családsegítőkhöz mindenképpen szükséges tolmácsolásra használható forrást rendelni.

A jogalkotó a tervezetben nem számol sem a családsegítők túlterheltségével, sem az apparátus speciális szaktudásának, nyelvtudásának hiányával, sem a célcsoport hiányzó vagy kezdetleges magyar nyelvtudásával, aminek komoly következményei lehetnek a végrehajtás során.

A tervezet szerint 2014-től kezdődően a befogadó állomásokon az elismeréstől számított maximum két hónapos időtartamban tartózkodhatnak a menekült és oltalmazott státuszú személyek. Ennek az időszaknak gyakorlatilag két fő célja lehet. Az egyik a személyes dokumentumok (személyazonosító igazolvány, társadalombiztosítási kártya, adókártya) beszerzése. Ezzel kapcsolatos általános tapasztalataink, valamint a Nemzeti Adó-és Vámhivatal Kiemelt Adó és Vám Főigazgatósága tájékoztatása szerint az adókártyák kibocsátásával körülbelül egyéves lemaradásban vannak. Így a befogadó állomáson való kéthónapos tartózkodás idején várhatóan csak az adóazonosító számot tartalmazó igazolás beszerzése válik lehetségessé. A másik cél, hogy a befogadó állomáson élő személy eldöntse, hogy a két hónap elteltével pontosan melyik településre vagy Budapest mely kerületébe kíván

költözni, ami csak akkor valósulhat meg, ha ez alatt az idő alatt megfelelő mennyiségű és mélységű információt kap a lehetőségekről.

A befogadó állomásoknak az elő-integráció terén betöltött szerepköre az eddiginél még inkább lecsökken, az ott végzett szociális esetmunka értéke inflálódik, hiszen a dokumentumok beszerzésén és a lakáskeresésben való segítségnyújtáson túl érdemi segítségnyújtásra igen kevés esély marad. Akadályt jelenthet, hogy a befogadó állomás szociális munkásainak nincs vagy csak nagyon csekély lehetősége van ügyfeleiket személyesen elkísérni a megtekinteni és kibérelni kívánt albérletbe. Kérdés, hogy ezekben a sürgetett helyzetekben ki fog tolmácsolni a feleknek, illetve ki fogja megértetni a lakásbérleti szerződésben foglaltakat az ügyfél által – a családsegítő szolgálattal való kapcsolatfelvétel és az integrációs szerződés előkészítése és megkötése csak ezt követően vagy legfeljebb ezzel párhuzamosan történhet, így érdemi segítségre ebből a forrásból nem számíthat az ügyfél.

A menekült és oltalmazott személyeknek kettő hónap alatt kell egy vidéki kisváros táborában élve eldönteniük, hogy pontosan hova költöznek, anélkül, hogy ismernék az adott település/kerület lehetőségeit, intézményeit, közlekedését, környékét, stb. Amennyiben két hónap alatt sikertelennek bizonyul az (állandó lakóhely létesítését lehetővé tévő) albérletkeresés, de a menekült vagy oltalmazott szeretne integrációs szerződést kötni, lehetősége van hajléktalan, azaz településszintű lakcímkártya kiváltására. Ebben az esetben azonban nem lehetséges bankszámlanyitás, amely a pénzügyi ellátás folyósításának egyik feltétele.

A menekült-specifikus pénzügyi ellátásokhoz való hozzáférésnek továbbra is feltétele a rászorultság. A változások nem csak a közeljövőben újonnan elismert státuszúakra vonatkoznak majd, hanem a már a rendszerben lévőkre is, azaz az aktuálisan pénzügyi ellátásban részesülő menekült vagy oltalmazott státuszú emberekre is. Azaz a korábbi ellátási rendszer nem kufutó rendszerben szűnik meg. További feltétele az integrációs szerződés megkötése, amely a jogszabály indoklása szerint klasszikus polgári szerződés. A szerződés tartalmát és keretét tekintve sokkal inkább hasonlít egy hatósági szerződésre. Nem látszódik a szerződéskötésben az egyenrangúság, a kölcsönösség, az ügyfél autonómiája, önrendelkezési joga.

Kérdéses a családsegítők szakmai autonómiája és önrendelkezési joga is. A

jogszabálytervezetben rendkívül erősen megjelenik a menekültügyi hatóság szerepe, ugyanakkor a családsegítő szolgálatok szerepe és részletes feladatai nem látszódnak. Kérdéses számunkra, mennyire tükröz ez a tervezet a menekültügyi hatóság és az EMMI által közösen kidolgozott koncepciót, és milyen mélységben lett bevonva a változások előkészítésébe családsegítők módszertani központja.

A családsegítő szolgálat munkatársaival való együttműködési kötelezettség hátrányosan érinti azokat a menekülteket, akik jövedelmi helyzetük szempontjából rászorulók, ám ettől függetlenül nem igényelnék személyes szociális szolgáltatás igénybevételét. Ez ismét sérti az önrendelkezéshez való jogot. Kérdés számunkra az is, hogy ha szerződésre alapozott segítő kapcsolat alakad, mi történik. Például, ha egy súlyosan traumatizált menekült pszichés problémái miatt nem képes együttműködni a gondozási folyamat során, hogyan reagál erre a rendszer?

A menekültügyi hatóság által rendszeresen monitorozott integrációs folyamat az önkéntesen igénybe vett, segítő és segített viszonyrendszere helyett egy alapjaiban hierarchikus kapcsolatra építődik fel, amely önmagában ellentmond az önrendelkezés fogalmának.

A szociális munka Etikai Kódexe szerint a szociális munkás: *"12. pont (...) Munkája során a segítségnyújtás a döntő, az együttműködésre kötelezett kliensekkel kapcsolatban is. 13. A szociális munkás elsődlegesen a kliens érdekeit képviseli, emellett tiszteletben tartja mások érdekeit is.*

14. A kliens és a szociális munkás együttműködése olyan formális kapcsolat keretében valósul meg, amely a bizalmon, az őszinteségen és a kliens autonómiájának tiszteletben tartásán alapul. A segítő kapcsolat során törekedni kell a klienssel való egyenrangú kapcsolat kialakítására."

Nem rendelkezik a jogszabály arról, milyen nyelven fog megtörténni a szerződéskötés. A KeT-tel ellentétben, ha az ügyfél csak olyan szerződést írhat alá, amelyet nem ért meg maradéktalanul. Nem derül ki az sem, hogyan kezeli majd az új rendszer az írástudatlan személyeket.

Nem világos, hogy a szerződéskötéskor jelen lehet-e a menekült, oltalmazott jogi képviselője, magyar állampolgár házastársa, barátja, vagy civil szervezet segítője. Fontos lenne garantálni azt, hogy a szerződéskötéskor legyen lehetősége az ügyfélnek arra, hogy egy számára ismert

és megbízhatónak ítélt személy segíthesse őt a folyamatban.

Családegyesítésről nem esik szó a tervezetben. Családos ügyfélnél ez a prioritás az első hat hónapban, ahhoz viszont nem elegendő az integrációs összeg, hogy abból gyűjtse össze a vízumdíjat, a szállás és az egészségügyi biztosítás költségét az eljárás ideje alatt, majd az idejutás költségét. Ha van vagyona, akkor nem köthet szerződést, viszont azt követően sem lesz rá lehetősége, hogy a vagyonát elköltötte családegyesítésre. Lakást viszont kötelező bérelnie, mert hajléktalanszállóra nem egyesítheti a családját. Egyéb megélhetési költségei is felmerülnek, mivel a befogadó állomáson nem maradhat. A gyakorlatban az az egyetlen lehetőség, hogy ha van pénze, akkor az elismerése másnapján megkezdí a családegyesítési eljárást, jó esetben 2 hónapon belül kifizeti a felmerülő költségeket, megkapják a családegyesítési tartózkodási engedélyt, majd az ügyfél megkötí az integrációs szerződést, és kiköltözik magánszállásra. Annak az esélye, hogy a valóságban ez az ütemterv megvalósulhasson, gyakorlatilag minimális. Ez a helyzet diszkriminálja azokat az ügyfeleket, akiknek családja a menekülés során külföldön rekedt, hiszen vagy nem köthetnek integrációs szerződést a vagyonuk miatt, (amit viszont hamarosan fölélnek), vagy nem tudják egyesítíni a családjukat (ez esetben viszont jó eséllyel nem lesz sikeres az integrációjuk).

Nem derül ki a tervezetből, hogy az integrációs támogatás jövedelemnek fog-e számítani, illetve adó- és járulékköteles lesz-e. A NAV jövedelemigazolálásán meg kell-e jelenítíni jövedelemként? Amennyiben jövedelemnek számít, az önkormányzati támogatások elbírálásánál az ügyfél egyértelműen a rászorultsági küszöb fölé kerül vele, szemben az eddigi szisztémával, ahol pl. a lakhatás, nyelvoktatás költsége nem jelent meg az ügyfél vagyoni helyzeténél. Ebben az esetben elesne minden önkormányzati támogatástól, ami vélhetően nem érdeke a jogalkotónak sem.

A fenti általános észrevételek mellett néhány konkrét hiányosságra is felhívánk a figyelmet:

Nem derül ki a tervezetből, hogy egészségügyi ellátásra ténylegesen is jogosult lesz-e a magánszálláson tartózkodó ügyfél. A 37.§.(3)(a) pont rögzíti az egészségügyi ellátásra való jogosultságot, viszont ha 90.000 Ft nettó jövedelme lesz, nem fog tudni hatósági bizonyítványt szerezni a Járási Kormányhivatalnál, holott a havi nettó 90.000 Ft-ból kell finanszíroznia a lakhatását, nyelvtanulását stb. Hiányoljuk a konkrét részletezését, hogyan, meddig és ki fogja finanszírozni az egészségügyi jogosultságát – erről rendelkezni kellene a rendelet szövegében.

A 39.§.(1) értelmében a nem rászorult, azaz vagyonnal vagy jövedelemmel nem rendelkező menekült és oltalmazott nem lesz jogosult ingyenes magyar nyelvtanfolyamon való részvételre. Véleményünk szerint a magyarnyelv-tudás nem szociális rászorultsági kérdés, a menekültek és oltalmazottak sikeres társadalmi integrációja érdekében továbbra is fontosnak tartjuk a nyelvoktatási költségek állami finanszírozását – ez a jelenlegi menekültintegrációs rendszerben is megvalósul, a javasolt változtatás jelentős visszalépést jelentene.

A 61/A.§(1) és (2) szerint *„az integrációs szerződést a menekült vagy az oltalmazott kérelemre, a menekültügyi hatósággal köti meg. A kérelemnek tartalmaznia kell a kérelmező lakóhelyét, ennek hiányában annak megjelölését, hogy mely településen kíván lakóhelyet létesíteni, az integrációs szerződés megkötésére irányuló kifejezett szándékát. A kérelem benyújtásával egyidejűleg a menekült vagy az oltalmazott a 3. mellékletben meghatározott nyilatkozat kitöltésével nyilatkozik vagyoni és jövedelmi helyzetéről. A kérelemhez mellékelni kell továbbá minden olyan dokumentumot, amellyel a menekült vagy az oltalmazott rendelkezik, és amely elősegítheti a gondozási terv kidolgozását, valamint az integrációs támogatás folyósítását.*

A menekültügyi hatóság a kérelem alapján, a 39. § rendelkezéseinek megfelelően vizsgálja a menekült vagy az oltalmazott rászorultságát, valamint haladéktalanul felveszi a kapcsolatot az illetékes családsegítő szolgálattal a gondozási terv elkészítése érdekében. A menekült és az oltalmazott társadalmi beilleszkedését elősegítő családsegítő szolgálat illetékességét a menekült és az oltalmazott lakóhelye, ennek hiányában a menekült és az oltalmazott lakóhely

létesítésére vonatkozó szándéknyilatkozata alapján kell megállapítani.”

A szöveg szerint az integrációs szerződést a menekült vagy az oltalmazott a menekültügyi hatósággal köti meg. Nem világos, hogy a harmadik fél, a családsegítő aláírja-e a szerződést. Nem derül ki, hogy a gondozási terv elkészítésében hol, mikor jelenik meg az ügyfél. Ha ez egy klasszikus polgári szerződés (mint ahogyan az indoklás ezt jelzi), akkor kölcsönösségen és egyenrangúságon kell alapulnia a szerződésnek. A gondozási terv tartalma az ügyfél és a családgondozó megállapodása alapján kell, hogy elkészüljön. Az ehhez szükséges kapcsolatfelvételtől mely fél gondoskodik?

Lakóhely hiányában nyilatkoznia kell a kérelmezőnek, hogy mely településen kíván lakóhelyet létesíteni. Nem derül ki, hogy ha Budapestet jelöli meg településként, mely kerület családsegítője lesz illetékes? H meg kell jelölnie Budapest valamely kerületét, azt érdemes lenne szövegszerűen is rögzíteni.

A gyakorlatban számos olyan eset előfordulhat, amelyről a rendelet nem rendelkezik. A rendelet szövegéből nem világos, hogy mi történik a következő esetekben:

- A gondozási folyamat közben változik a kérelmező lakóhelye.
- Később mégsem ott létesít lakóhelyet, ahol tervezte, hanem valamely másik településen, vagy Budapest másik kerületében.
- A kérelem benyújtásakor a befogadó állomáson lakik, ahonnan legfeljebb 2 hónapon belül kiköltözik.

A későbbiekben is a kérelemben rögzített vagy nyilatkozott cím szerint illetékes családsegítő lesz a felelős a gondozási terv végrehajtásáért? Vagy az eset átadásra kerül a ténylegesen illetékes családsegítőhöz? Ha átadásra kerül, hogyan (mód, forma, tartalom) történik az esetátadás? Az esetet átvevő családsegítőnek van-e jogosultsága módosítani a gondozási tervet?

A 61/A.§(3) szerint *„az integrációs szerződés az aláírás napján lép hatályba.”*

Nincs határidő megállapítva a szerződés aláírására. Fontos, hogy legyen garancia arra, hogy menekültügyi hatóság és a családsegítő közötti egyeztetés, ügyintézés csúszása miatt ne szenvedjen kárt a menekült vagy oltalmazott, és ne kerüljön válságos helyzetbe a támogatások ezen okokból történő elmaradása esetén.

A 61/A.§(5) szerint *„a menekült vagy az oltalmazott magyar állampolgár családtagjára az integrációs szerződés hatálya nem terjedhet ki.”*

Amennyiben nem terjed ki a szerződés hatálya a magyar állampolgár családtagra, érdemes lenne konzekvensen alkalmazni azt a megközelítést, hogy a rendszer számol, vagy nem számol a magyar állampolgár családtaggal. Javasoljuk, hogy a rászorultság vizsgálatánál se vegyék figyelembe a magyar állampolgár családtag jövedelmét az egy főre jutó jövedelem megállapításánál.

A 61/B.§(1) d) szerint *„az integrációs szerződés tartalmazza a folyósításhoz szükséges bankszámla adatait, amennyiben az integrációs szerződés kötésekor hazai pénzintézetnél vezetett bankszámlával a menekült vagy oltalmazott nem rendelkezik, az esetben nyilatkozatát arról, hogy az integrációs támogatás folyósítása ezen feltételének a menekült vagy oltalmazott a szükséges okmányok beszerzését követően haladéktalanul eleget tesz.”*

Komoly probléma, hogy a tervezet szerint a támogatások folyósításának egyetlen lehetséges módja a banki utalás. Az iráni állampolgárok évek óta nem nyithatnak Magyarországon bankszámlát. Állandó bejelentett lakcím nélkül szintén nem lehet bankszámlát nyitni. Indokolatlanul zár ki így a rendelet a támogatásokból olyan személyeket is, akik nem tudnak bankszámlát nyitni. Javasoljuk, hogy a rendelet preferálja a bankszámla nyitását, de ennek lehetetlensége esetén adjon lehetőséget a támogatások más formában történő átvételére is.

A 61/B.§(1) e) szerint *„az integrációs szerződés tartalmazza az integrációs szerződés alapján a családsegítés keretében nyújtott támogató szolgáltatások megnevezését.”*

A „támogató szolgáltatások” megnevezés félrevezető, mivel a „támogató szolgáltatás” a Szociális Törvény (SzT). 65/C alapján a fogyatékosok segítségét célozza. A családsegítők által biztosított alapszolgáltatások megnevezése az SzT. 64. § (1) alapján a „családsegítés”. Javasoljuk a „családsegítés keretében nyújtott szolgáltatások” kifejezés használatát.

A családsegítő szolgáltatásokat az SzT. szabályozza, így azok az SzT. alapján nyújthatóak, nem az integrációs szerződés alapján. Ha azonban az integrációs szerződés alapján csak bizonyos szolgáltatások relevánsak a menekült, oltalmazott számára, mely ponton érvényesül a menekültek és oltalmazottak ellátása iránt integrációs szerződéstől függetlenül is illetékes családsegítő vagy családgondozó szakmai autonómiája a szükséges szolgáltatások megállapítása tekintetében? A gondozási tervnek az integrációs szerződés aláírását követő 30 napon belül kell elkészülnie. Így a szerződésben nem szerepelhetnek a családgondozó által relevánsnak ítélt, és az ügyféllel megállapodott szolgáltatások.

Javasoljuk, hogy az integrációs szerződés csak listázza az SzT. alapján nyújtható családsegítő

szolgáltatások körét, az ügyfél számára releváns (igénybe vehető vagy kötelezően igénybe veendő) szolgáltatásokat pedig csak a gondozási terv tartalmazza.

A 61/B.§(1) f), g) és h) szerint „*az integrációs szerződés tartalmazza a családsegítő szolgálat és a menekült vagy oltalmazott közötti kapcsolattartás módját és gyakoriságát, a menekültügyi hatóság és a családsegítő szolgálat kapcsolattartójának megnevezését; a menekült vagy az oltalmazott integrációs szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit; a menekültügyi hatóság jogait és kötelezettségeit.*”

Itt ismételtelen nem jelennek meg a harmadik fél, azaz a családsegítő jogai és kötelezettségei. Ha ez a szerződés valóban csak két fél között kötött, akkor az e) pont csak az SzT. szerint nyújtható szolgáltatásokat sorolja fel, és az f) pont ne szerepeljen.

A 61/B.§(3) szerint „*az integrációs szerződés szerinti feladatokat a családsegítő szolgálat a Tv. 32/C. §-a, továbbá e rendelet rendelkezései alapján köteles ellátni. A családsegítő szolgálat fenntartója a Tv. 32/C. §-a alapján a feladat ellátására a jogszabályban meghatározott feladatellátási szerződés keretében a Tv. 32/C. (1) bekezdése alapján közreműködő civil szervezet (a továbbiakban: közreműködő civil szervezet) is bevonhat.*”

Ez pozitívum, mivel abban az esetben, ha a családsegítő speciális szakértelem hiányában nem tudja ellátni a feladatot, bevonhat más szervezetet. Azonban – állami feladatról lévén szó – csak azok a civil szervezet jöhetnek számításba, akik normatív működési finanszírozással rendelkeznek, hiszen állami feladat ellátására pályázati források nem vonhatóak be, a családsegítők pedig vélhetően nem fogják működési költségeikből finanszírozni a feladatellátási szerződés többletköltségeit.

A 61/C.§(4) a) szerint „*a támogatás mértéke család esetén az integrációs szerződés első hat hónapja alatt nagykorú személy számára 85 000 Ft/fő/hó, kiskorú személy számára 25 000 Ft/fő/hó.*”

Nem világos, hogy mi indokolja a 85.000 Ft-ot? A háztartási gazdálkodás fogyasztási egységre számított csökkenő határköltését az első fogyasztási egység szintjén nem célszerű érvényesíteni, az egy főre jutó költségek arányos csökkentése a 2. 3. stb. háztartástag belépésével válik indokolttá. A nagykorú-kiskorú különbségtételt indokolatlannak tartjuk, az integrációs szerződés első hat hónapja alatt betöltött 18. életév egy eltartott kiskorú esetén több mint háromszorosára nőhet így, miközben a megélhetési költségek nem változnak ennek arányában. Aránytalannak tartjuk továbbá az első és második háztartási egység közötti

különbség mértékét: ennek értelmében például egy egyedülálló szülő egy kiskorú gyermekkel 110.000 Ft-ot kaphat. Ez aránytalan az egyedülálló személy 90.000 Ft-os támogatásához képest. Javasoljuk a családok esetén a fogyasztási egységre vetített számítás alkalmazását, a következő módon: 1. háztartástag 100% (90 ezer Ft), 2. háztartástag 70% (63 ezer Ft), minden további háztartástag 50% (45 ezer Ft) per fő.

A 61/D.§ (1) és (2) szerint „egyéni körülményeire tekintettel a menekült vagy az oltalmazott egy alkalommal kérelmezheti az integrációs támogatás első évre eső összege folyósításának 61/C. § (3) bekezdésétől eltérő ütemezését. Az így folyósított támogatás havi összege azonban nem lehet kevesebb, mint a 61/C. § (3) bekezdésében a második hat hónapra megállapított havi támogatási összeg 90%-a. A 112. § (1) bekezdésének b)-d) pontja alapján integrációs támogatásra jogosult személy vagy család esetében az átütemezés nem alkalmazható. Az átütemezés iránti igényt az integrációs szerződés megkötése iránti kérelemben kell jelezni, amelyről a menekültügyi hatóság az integrációs támogatás megítéléséről hozott határozatában dönt.”

Pozitívum, hogy az átütemezésre lehetőséget ad a jogszabály. Nem szerencsés azonban, hogy erre csak egyszer van lehetőség, és csak a szerződés iránti kérelem betérjesztésénél. Ez a mód nem számol egyrészt azzal a lehetőséggel, hogy az ügyfél a kérelem betérjesztésekor még csekély információval rendelkezik a magyarországi életről, lehetőségekről, költségekről. Magyarországi tartózkodása korai szakaszában többnyire nincs tisztában azzal, hogy mennyibe kerül egy számára elérhető olyan albérlet, amely közelében jó eséllyel munkát, iskolát stb. talál, vagy mettől meddig tart a fűtési szezon, annak milyen költségei vannak, vagy milyen forrásokat igényel a gyermekek beiskolázása, és azok a költségek mikor merülnek fel. A beilleszkedésnek egy fontos lépcsőfoka, amikor a menekült ezekkel az információkkal már aktív módon rendelkezik, azaz számolni, tervezni képes velük. Ezen képesség megszerzése azonban az esetek döntő többségében időbe kerül, általában már a gondozási folyamat eredményeként fejlődik ki. Nem számol a jogszabály azzal sem, hogy váratlan események történhetnek az ügyfél életében, amelyekre egy támogató eszköznek képesnek kell lennie reagálni. Javasoljuk, hogy az átütemezésre ne csak egyszer legyen lehetőség, hanem indokolt esetben több alkalommal is.

A 61/D.§ (3) szerint „ha a menekült vagy az oltalmazott a támogatás folyósításának

időtartama alatt jövedelemben részesül, a támogatás összege a jövedelem nettó összegével csökken. Ha a jövedelem nettó összege meghaladja az integrációs támogatás összegét a támogatás folyósítását határozattal fel kell függeszteni. A felfüggesztés időtartamával sem az integrációs szerződés időbeli hatálya sem az integrációs támogatás folyósítása nem hosszabbodik meg, valamint a felfüggesztés időtartamára eső integrációs támogatás összege utólag nem igényelhető.”

Fontos lenne tisztázni, mi számít jövedelemnek. A SzT. szerinti jövedelemdefinícióra gondol a rendelet (ez esetben csak az adózott jövedelem számít jövedelemnek), vagy a menekültügyi hatóság jelenlegi gyakorlata fog érvényesülni (azaz a családtámogatások is beleszámítanak)?

Ugyanakkor vitatható ennek a rendelkezésnek az értelme. Az illegális munkaerőpiacon való részvételt erősíti, miközben kevés hozzáadott értéke van, tekintettel arra, hogy azon kevesek, akiknek sikerül hivatalosan munkába állniuk az első két évben, csekély jövedelemre számíthatnak. A sikeres együttműködés, munkába állás esetén megvont támogatás a menekült részéről szankcióként értelmezhető, amely sem a gondozási folyamatban való együttműködést, sem a beilleszkedési hajlandóságot nem ösztönzi. Ha munkabérből származó jövedelem mellett is megtartható lenne a támogatás, az valódi ösztönző lenne a legális munkavállalásra, az együttműködésre, és a Magyarországon való maradásra, amelyet maga a jogszabály módosítás erősíteni kíván. A rendelkezésben nem érvényesül a szociális támogatási és segélyezési rendszerekben általános követelményként alkalmazott „kevésbé választhatóság” elve: cél kéne hogy legyen, hogy jövedelemszerző tevékenység vállalásával a támogatott vagy segélyezett ügyfél jobb anyagi vagy szociális helyzetbe kerül mint előzőleg volt. Ez esetünkben csak akkor valósulhat meg, ha a megszerzett jövedelem jelentősen fölülte lesz az integrációs szerződés során folyósított támogatási összegnek, amire a gyakorlatban minimális az esély.

Javasoljuk, hogy legyen jogosult az is a támogatásra, aki az integrációs szerződés időbeli hatálya alatt jövedelemhez jut, azonban a támogatási összeg és folyósítási idő méltányos csökkentésével.

A 61/D.§ (4) szerint *„ha az integrációs szerződés időbeli hatálya alatt a menekült vagy oltalmazott jövedelmének folyósítása tartósan, 30 napnál hosszabb időre megszűnik, a menekültügyi hatóság – a menekült vagy oltalmazott kérelmére – a támogatást a 61/C. § szerinti mértékben és ütemezés szerint újra megállapítja.”*

Ez mindenképp pozitívum, ugyanakkor a menekültek és oltalmazottak kezdeti munkaerő-piaci helyzetének és lehetőségeinek ismeretében meglehetősen gyakori a rövid távú munkavállalás illetve munkahelyváltás. Ennek rugalmas „lekövetése” a szerződések megszüntetésével és újrakötésével véleményünk szerint indokolatlan és aránytalan terheket ró az eljáró hatóságokra, már csak emiatt is érdemes a támogatási jogosultság bizonyos ideig való és meghatározott mértékű fenntartása jövedelemszerzés esetén is!

A 61/D.§ (5) szerint *„a támogatás folyósítását a menekültügyi hatóság megszünteti, ha az integrációs szerződés felmondására okot adó körülmény áll fenn. A támogatás folyósítását ebben az esetben az integrációs szerződés egyidejű felmondásával lehet megszüntetni.”*

A tervezet szövegében sehol nem szerepel a felmondásra okot adó körülmény definíciója. Fontos, hogy a szerződést aláíró minden fél ismerje, milyen körülmény, cselekedet, viselkedésmód stb. vonja maga után a szerződés megszüntetését. Ha ez nincs megfelelően definiálva, egyfelől a hatóság ügyintézője személyes megítélése szerint dönthet, másfelől az ügyfél számára nem válik világossá, mit kell tennie, és mit nem szabad tennie ahhoz, hogy ne lépjen fel „az integrációs szerződés felmondására okot adó körülmény.”

A 61/E.§ (1) szerint *„a családsegítő szolgálat a hónap 5. napjáig köteles a menekültügyi hatóság felé igazolni az illetékességi területén lakóhellyel rendelkező, a családsegítő szolgálattal integrációs szerződés alapján kapcsolatot tartó, integrációs támogatásban részesülő menekültek és oltalmazottak számát, a Tv. 82. § a)-c), e), g) és i) pontjában meghatározott adataik egyidejű feltüntetésével. A családsegítő szolgálat igazolásában köteles jelezni, ha a menekült vagy az oltalmazott lakóhelyén nem fellelhető.”*

Súlyosan aggályos ez a pont. Egyfelől hogyan kell megállapítani, hogy az ügyfél lakóhelyén nem fellelhető? Mi alapján tud erről a családsegítő nyilatkozni? Ha a családgondozó egy alkalommal munkaidőben meglátogatja az ügyfelet, aki nem nyit ajtót, akkor már nem fellelhetőnek lehet nyilvánítani az ügyfelet? Vagy csak akkor, ha vasárnap este sem nyit ajtót? Vagy csak akkor, ha valaki más nyit ajtót, aki azt közli, hogy az adott ügyfél nem lakik ott? Ez esetben a családgondozó nyilatkoztassa az ezt állító személyt, hogy az ügyfél nem fellelhető? Még ennél is problematikusabb az, hogy hatósági feladatokat ruház rá a jogszabály egy mandátumánál fogva segítő funkciót ellátó szolgáltatóra. Ez a kötelezettség súlyosan sérti a Szociális munka etikai kódexét, amely a családgondozó szakmai munkája számára irányadó alapidokumentum.

A 61/F.§(2) szerint „*a segítségnyújtás során a családsegítő szolgálat által felkutatott lakásbérleti vagy egyéb lakhatási lehetőséget a menekült vagy az oltalmazott alapos indok nélkül nem utasíthatja vissza.*”

Szabályozni kell, hogy mi számít alapos indoknak. Lásd 61/D. § (5) indoklásánál.

A 61/F.§(3) szerint „*a családsegítő szolgálat az integrációs szerződés alapján az SzT. 64. § (4) a-g) pontja szerinti családsegítő (támogató) szolgáltatásokat köteles biztosítani.*”

Lásd a 61/B. § (1) e) ponthoz fűzött megjegyzést.

A 61/F.§(6) szerint „*a családsegítő központ az integrációs szerződés időbeli hatályának első hat hónapja alatt köteles legalább heti egy kapcsolattartási alkalmat biztosítani, amelyen a menekült és az oltalmazott köteles megjelenni. A kapcsolattartási alkalmak száma az integrációs szerződés időbeli hatályának második hat hónapjától igény szerint és a gondozási tervnek megfelelően csökkenthető, azonban nem lehet kevesebb havi egy alkalomnál.*”

Fontos lenne, hogy megjelenjen itt az egyéni szempontok szerinti rugalmasság. Előfordulhat, hogy az ügyfél egyéni képességei, lehetőségei nem teszik szükségessé a heti egyszeri konzultációt már az első 6 hónapban sem. Ezekben az esetekben a heti kötelezettség értelmetlen, és megterhelő mindkét fél számára, amely nem segíti az együttműködési hajlandóságot. Ugyanakkor a célcsoport által frekvenciált kerületek családsegítőiben erősen megnövekedhet ennek hatására a munkateher, amely státusz bővítéssel kell, hogy járjon, amelynek jelentős költségvonzatai vannak.

A 61/G.§(1), (2), és (3) szerint „*a családsegítő szolgálat a gondozási terv megvalósításáról, a menekült vagy oltalmazott társadalmi beilleszkedésének előrehaladásáról hathavonta beszámolót készít, amelyet megküld a menekültügyi hatóság számára. A beszámolóhoz a menekült vagy oltalmazott lakóhelyén készített környezettanulmányt mellékelni kell. A családsegítő szolgálat a tudásszerzéstől számítva haladéktalanul köteles jelezni, amennyiben az integrációs támogatás folyósításának, támogató szolgáltatás biztosításának felfüggesztésére, megszüntetésére, továbbá az integrációs szerződés felmondására okot adó körülményt észlelt. A családsegítő szolgálat köteles a menekültügyi hatóságot haladéktalanul tájékoztatni, ha tudomására jut, hogy a menekült, oltalmazott munkaviszonyt létesít. A tájékoztatás során meg kell adni a munkaviszony kezdő – valamint határozott idejű munkaviszony esetén végső – határnapját, a munkáltató nevét, székhelyét, továbbá a*

megállapított munkabér bruttó és nettó összegét. A családsegítő szolgálat ugyancsak soron kívül – a menekült vagy oltalmazott önkéntes adatszolgáltatása alapján a munkaviszony megszűnése indokának megjelölésével – köteles tájékoztatni a menekültügyi hatóságot, ha tudomására jut, hogy a munkaviszony megszűnt.”

Komoly szakmai etikai problémát vet fel, hogy a hatóság a gondozási folyamatban felmerülő szenzitív információk rendszeres kiadását várja a családsegítőtől. A családgondozót lehetetlen helyzetbe hozza ezzel a jogalkotó: etikai vétség elkövetésére szólítja fel. Lehetetlenné válik a sikeres gondozási folyamathoz szükséges bizalom kialakítása is. A munkáltató neve és székhelye csak a munkáltató beleegyezésével adható meg. Mi történik, ha a munkáltató nem kívánja megadni a menekültügyi hatóság számára az adatait a foglalkoztatás első napjaiban? Ez a rendelkezés nehezíti a menekült vagy oltalmazott legális munkaerőpiacra történő bekapcsolódását.

A 61/I. § (1) e) szerint „a menekült vagy az oltalmazott az integrációs szerződés időbeli hatálya alatt köteles a menekültügyi hatóság és a családsegítő szolgálat számára 8 napon belül bejelenteni, ha munkaviszonyt létesít a munkaviszony kezdő - valamint határozott idejű munkaviszony esetén végső – határnapjának, a munkáltató nevének, székhelyének, továbbá a megállapított munkabér összegének megjelölésével.”

Lásd a fentebb megfogalmazott aggályt a munkáltatói adatok továbbításával kapcsolatban.

A 61/J. § (1) a) szerint „a menekültügyi hatóság köteles az integrációs szerződésről, az annak keretében igényelhető integrációs támogatás és támogató szolgáltatások köréről, az igénylés és az integrációs szerződés felmondásának, a támogatás folyósítása, a támogató szolgáltatások biztosítása felfüggesztésének, megszüntetésének feltételeiről, a jogorvoslati lehetőségekről a menekült, oltalmazott számára közérthető módon tájékoztatást nyújtani.”

A „közérthetőség” furcsa megfogalmazás a menekült, oltalmazott célcsoport tekintetében. Javasoljuk „a menekült vagy oltalmazott számára érthető módon” megfogalmazást.

A 61/K.§(1) szerint „a menekültügyi hatóság a családsegítő szolgálat, a közreműködő civil szervezet, vagy a menekült vagy oltalmazott önkéntes jelzése alapján – a 61/D. § (3) bekezdése szerinti felfüggesztés esetét ide nem értve a Tv. 32/D. § (1) bekezdése szerint – az integrációs támogatás folyósítását határozattal felfüggesztheti, amíg a felfüggesztésre okot adó körülmények fennállnak.”

Fontos lenne a „felfüggesztésre okot adó körülmények” fogalmának részletezése, ellenkező esetben aránytalan mértékű és egyoldalú kiszolgáltatottság jelenik meg a támogatás folyósítását megalapozó szerződéses viszonyban.

Reméljük, javaslatainkkal és észrevételeinkkel érdemben hozzá tudunk járulni egy, a jelenleginél hatékonyabban működő menekültintegrációs rendszer kidolgozásához. A mennyiben észrevételeinkkel, megjegyzéseinkkel kapcsolatban további információra van szükség, szívesen állok rendelkezésére.

Budapest, 2013. október 22.

Kovács András

igazgató